

Konferencijos „Žmogaus teisės Lietuvoje: gerovė ar jos iliuzija?“

REZOLIUCIJA

*Lietuvos Respublikos Seimas
2016 m. gruodžio 12 d.*

**Lietuvos Respublikos Prezidentei
Daliai Grybauskaitei**

**Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkui
Viktorui Pranckiečiui**

**Lietuvos Respublikos Ministrui Pirmininkui
Sauliui Skverneliui**

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose yra įtvirtintos pagrindinės piliečių teisių ir laisvių garantijos. Lietuvos valstybė yra ratifikavusi svarbiausias tarptautines konvencijas, garantuojančias Lietuvos piliečiams jų teisių ir laisvių apsaugą. Tačiau daugelis Konstitucijos ir ratifikuotų tarptautinių teisės aktų nuostatų, laiduojančių žmogaus teisių apsaugą, nėra tinkamai įgyvendinamos, valstybės institucijos aplaidžiai ignoruoja pamatines žmogaus teises (žmogaus gyvybės ir orumo apsauga, teisė gyventi sveikoje aplinkoje ir kt.), socialines ekonomines teises arba nustato netinkamus žmogaus teisių įgyvendinimo prioritetus. Valstybė iki šiol nesukūrė pakankamai saugių sąlygų piliečiams gyventi, dirbti ir save realizuoti savo šalyje, gilėjančią socialinę diferenciaciją ir socialinę atskirtį lydi politinė atskirtis. To pasekmė: nevaldoma emigracija ir kritinė demografinė šalies būklė.

Konferencijos „Žmogaus teisės Lietuvoje: gerovė ar jos iliuzija?“ dalyviai, manydami, kad visos svarbiausios konstitucinės teisės ir laisvės turi būti užtikrinamos visiems piliečiams, kreipiasi ir kviečia Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos Respublikos Prezidentę ir šalies Vyriausybę:

Dėl valstybės saugumo

- 1) Įvertinant sudėtingą geopolitinę Lietuvos valstybės padėtį, padidinti finansavimą krašto apsaugai 2017 metais iki 2 proc. bendro vidaus produkto (BVP), visų pirma panaudojant išteklius, įgytus stabdant šalies šešėlinę ekonominę veiklą, vykdomą nesilaikant teisės aktų reikalavimų ir apribojimų.

Dėl gyventojų emigracijos

- 1) Nedelsiant imtis ryžtingų priemonių masinei Lietuvos gyventojų emigracijai suvaldyti. Tuo tikslu pakeisti ir papildyti ilgalaikę Lietuvos pažangos strategiją, kad joje masinės Lietuvos gyventojų emigracijos suvaldymas ir šalies demografinės būklės taptų valstybės prioritetiniu uždaviniu.
- 2) Ryžtingomis priemonėmis ir neatidėliojant mažinti gyventojų skurdą ir socialinę atskirtį, keičiant apmokėjimo už darbą ir mokesčių sistemas, užtikrinant teisinį ir socialinį žmonių saugumą.

- 3) Sudaryti saugias teises ir ekonomines sąlygas piliečiams kurti šeimas, auginti vaikus ir gyventi savo šalyje. Tuo tikslu sustiprinti įstatymine šeimos ir santuokos, kaip Tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą laiduojančio instituto apsaugą.

Dėl socialinių teisių

- 1) Įstatymu įtvirtinti garantijas, kad už išsiskolinimus bankams ir kredito įstaigoms iš asmens nebūtų atimamas paskutinis jo būstas, iki to įstatymu reglamentuojant atsakingą skolinimą ir skolinimąsi.
- 2) Panaikinti faktinę mokslininkų bei visų aukštojo mokslo ir švietimo darbuotojų diskriminaciją, susijusią su neadekvačiu apmokėjimu už darbą, jų teisinėmis ir socialinėmis garantijomis, neindeksuojamomis mokslininkų pensijomis, eliminuoti mobingo apraiškas aukštojo mokslo ir švietimo institucijose. Tam, kad būtų užtikrinta universitetų autonomija, vidinė demokratija ir akademinė laisvė, pašalinti Konstitucinio Teismo nurodytus ir iki šiol išlikusius Lietuvos aukštojo mokslo įstatymo prieštaravimus LR Konstitucijai.

Dėl valstybės valdymo

- 1) Įtvirtinant visuotinės, lygios, tiesioginės rinkimų teisės pirmenybę, parengti naują LR Seimo rinkimų įstatymą, kuriame būtų nustatyta, jog Seimo narys gali būti renkamas tik vienmandatėje arba tik daugiamandatėje rinkimų apygardoje.
- 2) Neatidėliojant priimti LR Seimo veiklos įstatymą, kuris nustatytų Seimo nario teises, pareigas ir veiklos garantijas. Jo projektą pateikti plačiam visuomenės svarstymui.
- 3) Vadovaujantis LR Konstitucijoje įtvirtintu valdžių atskyrimo principu, atsisakyti praktikos skirti Seimo narį Ministru pirmininku arba ministru. Paskirti ministrais arba Ministru pirmininku Seimo nariai turi atsisakyti Seimo nario mandato arba suspenduoti savo Seimo nario įgaliojimus tol, kol jie užims minėtas pareigas.

Dėl teisingumo vykdymo

- 1) Įstatymu suteikti piliečiams teisę tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą.
- 2) Inicijuoti LR Konstitucijos 103 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, kad Konstitucinio Teismo teisėjai būtų renkami visuotiniuose rinkimuose, apribojant jų kadenciją 4-5 metų laikotarpiu.
- 3) Užtikrinti teismų darbo viešumą ir jų ryšį su piliečiais. Tuo tikslu Teismų įstatyme įtvirtinti visuomenės teisę dalyvauti teisingumo vykdyme - teismuose įsteigti tarėjų arba prisiekusiųjų institutą.
- 4) Įstatymu įtvirtinti Ypatingojo prokuroro institutą, jam suteikiant pareigą prižiūrėti, ar valstybės valdžios ir valdymo institucijos, verslo įmonių vadovai bei kitos institucijos, nepažeidžia piliečių konstitucinių teisių. Tuo pačiu suteikti piliečiams teisę tiesiogiai kreiptis į Ypatingąjį prokurorą dėl galimų jų teisių pažeidimų.

Dėl žodžio ir įsitikinimų laisvės

- 1) Užtikrinti nevaržomą tikėjimo ir įsitikinimų reiškimo laisvę. Tuo tikslu per LRT tarybą garantuoti Nacionalinio transliuotojo darbo kontrolę tam, kad Nacionalinis transliuotojas užtikrintų

konstitucinę visų piliečių žodžio, įsitikinimų ir informacijos laisvę, pažiūrų įvairovę, LRT nešališkumą ir objektyvumą.

- 2) Įstatymu stabdyti viešoje erdvėje plintančias patyčias ir asmens nekaltumo prezumpcijos pažeidimus. Tuo tikslu padidinti asmenų atsakomybę už viešą tyčinį kito asmens žeminimą ar tyčiojimąsi iš jo, už Lietuvos valstybę reprezentuojančių institucijų menkinimą ir niekinimą.

Dėl piliečių dalyvavimo valstybės valdyme

- 1) Sustiprinti LR Konstitucijoje įtvirtintą piliečių teisę tiesiogiai dalyvauti valstybės valdyme. Tuo tikslu sumažinti reikalavimą referendumui inicijuoti surinkus ne 300 tūkst., bet 150 tūkst. rinkėjų parašų.
- 2) Įgyvendinti realią savivaldą esmingai keičiant Savivaldos ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymus, kurie leistų vietos bendruomenėms kelti kandidatus savivaldos rinkimuose ir rinkti seniūnus.
- 3) Užtikrinti visišką JT EKK konvencijos „Dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais“ (Orhuso konvencija) vykdymą, tuo tikslu įkuriant Seime Orhuso konvencijos įgyvendinimo laikinąją darbo grupę.
- 4) Užtikrinti konstitucinę piliečių teisę į kultūros vertybes, kultūros paveldo išsaugojimą ir teisę laisvai dalyvauti kultūriniame gyvenime. Tuo tikslu imtis priemonių, kad Lietuvos Respublika prisijungtų prie Europos Tarybos 2005 m. Kultūros paveldo vertės visuomeninių pagrindų konvencijos (Faro konvencija).
- 5) Pašalinti esminius suvaržymus, trukdančius vystyti pilietinei visuomenei. Tuo tikslu pakeisti LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, pašalinant iš jo nuostatas, prieštaraujančias 2007 m. spalio 10 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoms (CM/Rec (2007) 14) „Dėl nevyriausybinių organizacijų teisinio statuso Europoje“. LR ministerijoms ir žinyboms, sprendžiant NVO veiklos finansavimą, prioritetą teikti viešosios naudos NVO.
- 6) Pritaikant esamas informacines sistemas bei diegiant naujas informacines ir ryšių technologijas, įstatymu įteisinti valstybinės ir vietos valdžios institucijų pareigą viešai skelbti visus dokumentus (atlikus privalomą nuasmeninimą), nesusijusius su valstybės ar tarnybos paslaptimis.
- 7) Išplėsti piliečių teisinį švietimą ir jų galimybes gauti nemokamas teises paslaugas bei konsultacijas, aktyviau formuoti visuomenės teisinę kultūrą ir gilesnį žmogaus teisių pažinimą. Jungtinės karalystės pavyzdžiu įsteigti Piliečių patarimų biurus bei kitas panašias valstybės finansuojamas institucijas, įtraukiant į jų veiklą nevyriausybinių organizacijų atstovus.

Konferencijos dalyvių išrinktos redakcinės komisijos įgalioti:

Konferencijos pirmininkas doc. Romualdas Povilaitis

prof. Vladas Vilimas

